COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 13
2009

PARTENERIATUL EDUCAȚIONAL

Mihaela-Paula RADU

C O N C L U Z I I:

- ***Se poate vorbi de o relație veche, între profesor şi elev, de când a început să fie conştientizată nevoia de educație.***
- ***Declarată sau nu, relația de colaborare, de conlucrare, existente între cele două părți, animate de dorința de a afla mai mult aduce beneficii procesului educațional şi implicit societății.***
- ***Partenerii cu drepturi depline în contractul educațional sunt dependenți unii de alții.***
- ***Parteneriatul dintre profesor şi student are la bază un contract psihologic.***
- ***Ameliorarea relațiilor dintre profesor şi studenți necesită un efort minim, dar cu efecte importante.***

1. CONTRACTUL PSIHOLOGIC DINTRE STUDENT ŞI PROFESOR

Contractul psihologic reprezintă o legătură informală, nescrisă între profesor şi student, ce cuprinde aşteptările reciproce ale celor două părți. El oferă bazele pentru colaborarea viitoare dintre cele două părți, într-o manieră acceptată economic, social şi cultural. Îl găsim într-o formă nescrisă, este dinamic, se dezvoltă în timp, pe măsură ce se acumulează experiențe iar actorii implicați îşi reevaluează aşteptările. Are ca obiect ipoteze, aşteptări, promisiuni şi obligații reciproce. El creează atitudini şi reacții emoționale, care alcătuiesc şi dictează comportamentul.

Studenții (beneficiarii, clienții) s-ar putea să se aştepte să fie tratați corect şi imparțial, ca ființe umane raționale; să fie recompensați echitabil, în conformitate cu efortul depus; posibilitatea de a studia materii care să suscite interesul acestora; utilizarea metodelor activ-participative pe o scară mult mai largă şi posibilitatea de a pune în practică a celor învățate; aşteptări în carieră şi posibilitatea de a dobândi aptitudini noi; aceştia doresc să fie cât mai des consultați şi nu doar evaluați; se aşteaptă să li se ofere posibilități de autorealizare şi muncă interesantă; să aibă posibilitatea să-şi

manifeste competenţa; să aibă oportunităţi de dezvoltare a potenţialului personal; să ştie ce anume se aşteaptă de la ei; să fie priviţi ca parteneri la procesul instructiv-educativ; să li se ofere feedback-ul (de preferinţă apreciativ) în privinţa modului cum se descurcă.

Profesorii s-ar putea să aştepte de la studenţi ca aceştia să dea dovadă de disciplină şi loialitate; să manifeste interes faţă de cele predate; să participe activ pe parcursul desfăşurării cursurilor şi seminariilor; să interiorizeze valorile primite în cadrul procesului instructiv; să manifeste competenţă; să depună eforturi; conformare la regulament şi angajament asumat; se aşteaptă la depunerea de efort creator în îndeplinirea obiectivelor enunţate; să îşi aducă aportul la dezvoltarea cercetării prin proiectele realizate; să manifeste receptivitate faţă de conţinuturile educaţionale şi să conştientizeze importanţa învăţării permanente.

Uneori aceste prezumţii sunt justificate – dar foarte adesea nu sunt. Neînţelegerile reciproce pot da naştere la stres, reproşuri şi performanţe slabe. În stabilirea termenilor contractuali, chiar dacă se realizează într-o manieră informală, este recomandabil să se solicite explicarea acestora pentru a se evita confuziile şi chiar conflictele de mai târziu.

Contractul reflectă atât cultura organizaţională a instituţiei de învăţământ, cât şi valorile şi normele comportamentale predominante în societate. Termenii contractului nu sunt uşor de schimbat, deoarece se bazează pe prezumţii puternice, pe promisiunea tacită de a-i respecta. Uneori aceste modele mentale se modifică, deoarece noile informaţii, noile condiţii întâlnite sunt în reală discrepanţă cu modelele vechi şi acestea trebuie revizuite, actualizate.

Cultura organizaţională implică existenţa acestor contracte psihologice. Studentul intră în contact cu aceasta prin intermediul procedurilor de recrutare-selecţie-integrare. De altfel, prin procedurile parcurse, profesorii încearcă să descopere în ce măsură abilităţile, cunoştinţele şi experienţa sa se pot dovedi benefice şi dacă individul se potriveşte cu modelul absolventului.

Încălcarea contractului psihologic distruge încrederea şi subminează relaţiile dintre cele două părţi. Din această cauză este important pentru managerul şcolar să înţeleagă cum să evite încălcarea gratuită/involuntară a contractelor psihologice şi cum să le modifice fără a diminua încrederea elevilor/studenţilor din în instituţia de învăţământ, atunci când schimbarea este necesară.

Printre efectele negative ale încălcării contractului psihologic se înscriu: renunţarea, exprimarea nemulţumirii (plângeri), tăcerea (manifestată ca loialitate), neglijenţa pasivă, demotivarea, absenteism, rezultate slabe, stare de tensiune, stres, indiferenţă. Aceste „simptome" apar datorită comunicării defectuoase dintre părţi iar efectele sunt resimţite de ambele părţi, creându-se un cerc vicios.

Datorită respectului pe care studentul/elevul îl are faţă de profesor, multe lucruri rămân nespuse şi în consecinţă necunoscute. În acest sens ambele părţi au de pierdut. La acest nivel nu este recomandată pasivitatea.

Dinamica încălcării contractului psihologic oferă câteva lecţii pentru membri:

- când există o „distanţă" evidentă între catedră şi cei din bănci, astfel încât unul dintre parteneri nu înţelege punctul de vedere al celuilalt;
- când în trecut există o experienţă conflictuală şi de neîncredere între cele două părţi;
- când partenerii nu sunt interesaţi de crearea unui climat adecvat desfăşurării procesului de învăţământ;
- când „cel de la catedră" crede că nu are nimic de învăţat de la cel din bancă;
- când evaluarea nu se face după criterii standard, care să nu lase loc de interpretări subiective;
- când apare demotivarea uneia dintre părţi.

Cei doi actori educaţionali, profesorul şi studentul, nu trebuie să-i privim separat, ci împreună. Dacă nu ar exista profesori nu ar exista nici studenţi. Sunt dependenţi unii de alţii atât în procesul învăţării, cât şi în cel al predării.

Profesorul este necesar să se implice în activitatea didactică cu întreaga sa personalitate, investind afectiv îşi împărtăşeşte experienţa cognitivă şi de viaţă studenţilor săi, stabilind anumite raporturi, anumite relaţii cu aceştia. În funcţie de structura sa de personalitate şi de stilul de conducere a activităţii educative, cât şi de trăsăturile individuale şi de grup ale studenţilor.

El trebuie să fie o persoană empatică care înţelege atitudinile, sentimentele, care-i mobilizează pe studenţi şi care respectă viaţa personală a

Autoarea este doctorandă a Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I" în domeniul „Ştiinţe militare". Arealul său major de interes este reprezentat de tendinţele învăţământului universitar românesc, în special cel militar, direcţie în care şi-a canalizat eforturile ştiinţifice.

acestora şi, în unele cazuri, chiar ține cont de ea pentru că multe situații personale reclamă o anumită conduită şcolară. Participarea la emoțiile şi sentimentele studenților, împărtăşirea împreună a stărilor afective ale acestora, are ca rezultat pentru student, sentimentul de complicitate la propria formare, element psihologic ce contribuie la întărirea şi stimularea învățării.

2. RELAȚIA BIUNIVOCĂ DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL MODERN

Existența unui parteneriat între principalii actori ai învățământului superior marchează traiectul către un proces educativ de calitate definit în termeni de rezultate ale învățământului şi competențe acumulate.

Dacă în învățământul tradițional rolul profesorului este unul esențial, el punând la dispoziția studentului cunoştințele acumulate, în cel alternativ, cel de astăzi, accentul cade pe cunoştințe şi pe modul subiectiv în care tânărul le dobândeşte. Astfel, şcoala devine o parte din viața studentului, iar profesorul, un confident. În prezent, profesorul, care înainte de '89 era o imagine "impunătoare, de temut", a devenit mai degrabă un prieten într-un joc numit "educație".

Chiar dacă relația între profesor şi student pare să debuteze cu un raport de superioritate, în acest caz, a profesorului față de student, pe parcurs, relațiile se schimbă din mers. Nivelul de cunoştințe al studentului de anul I este, de cele mai multe ori, sub nivelul dorit de cadrele didactice universitare.

Învățământul este privit ca un proces complex, în care accentul cade pe cunoştințe, deprinderi. În pedagogia alternativă, activitățile didactice se bazează pe "manipularea materialelor didactice". Acum, accentul cade pe obiectul studiat, nemaifiind nevoie de dictarea interminabilă a profesorului. De aceea, în sistemul de învățământ alternativ, cadrele didactice creeaza situații de învățare bazate pe experiența directă, contacte sociale si cercetare.

Activitatea în clasă se desfăşoară după un set de reguli pe care profesorul şi studentul le pun la punct încă de la început. Regulile sunt stabilite de comun acord, iar profesorul se adapteze cerințelor votate democratic.

Şcoala actuală s-a schimbat în ce priveşte comunicarea şi relaționarea dintre elev şi profesor. Metoda pedagogică s-a schimbat datorită comunicării, învățarea e interactivă - poți veni cu propriile tale idei şi poți aduce permanent completări.

Studenții au capacitatea de a influența mai mult decât orice grup în sensul bunei desfăşurări a activității didactice. Aceştia trebuie să manifeste dorința de cunoaştere şi să transmită entuziasmul tipic studențesc. Procesul de la Bologna aduce pentru ambele categorii elemente noi, de schimbare, menite să le îmbunătățească activitatea. Cred că era necesară schimbarea ambilor. Trebuie să învățăm să ne acceptăm aşa cum suntem. Pentru că, vrând-nevrând, suntem în acelaşi timp şi profesori şi studenți. Nimeni nu deține adevărul suprem şi în orice moment avem de învățat unii de la alții. Profesorii de astăzi au fost ieri studenți şi posibil ca studentul de azi să fie profesorul de mâine. Nu trebuie să existe o prăpastie între generații.

Profesorul se implică în activitatea didactică cu întreaga sa personalitate, investeşte afectiv, îşi împărtăşeşte experiența cognitivă şi de viață studenților săi, stabilind anumite raporturi sociale, anumite relații cu aceştia. Ele depind atât de structura de personalitate a profesorului şi de stilul său de conducere a activității educative, cât şi de trăsăturile individuale şi de grup ale studenților în sensul că, fiecare student vine cu personalitatea şi dorința lui de a deveni un adevărat specialist.

Ca să-l cunoască mai bine, profesorul va alcătui sociograma grupului, stabilind relațiile de influențare unilaterală, cele de influențare reciprocă, cât şi cele de influențare neutră dintre studenți. Înțelegând că studenții sunt animați de anumite stări, de anumite trăsături de caracter precum: altruism, spirit de competiție, colegialitate, invidie, egoism, profesorul va şti cum să valorifice trăsăturile pozitive ale acestora şi să le transforme în calități pe cele "negative". Dacă îl va trata ca pe un adult ce vrea să se dezvolte intelectual şi nu ca pe un tânăr ce mai are multe de învățat, ambele părți vor câştiga jocul educației.

Piața muncii are nevoie de specialişti, de un student mai bine pregătit decât ieri, de un individ care să poată să se dezvolte firesc şi nu forțat, să fie creativ adaptându-se din mers schimbărilor. Schimbarea a devenit o parte din viața noastră. Ea nu trebuie să ne sperie ci să învățăm să o stăpânim.

Atâta timp cât profesorul îl va considera partener, pe student, în scurta perioadă de timp (anii de

studiu) în care îi este îndrumător, am câştigat ceva. Atunci şi studentul va avea mai multă încredere în el, va încerca să ofere mai mult.

De-a lungul anilor feedback-ul studenţilor ne-a sugerat că nu-i interesează ce aduce trenul schimbării, cât atitudinea de care se lovesc zilnic în cadrul facultăţii. Studentul este văzut ca un consumator de educaţie.

Profesorul trebuie să gândească procesul educaţional nu ca pe un produs care este livrat studenţilor săi deoarece această atitudine duce la demotivarea şi la dezinteresul studenţilor faţă de actul educaţional. Constatăm cu satisfacţie că numărul profesorilor care au adoptat un stil modern de predare este în creştere.

Studenţii nu sunt nici "clienţi" nici "materie primă" pentru universităţi. Sunt parteneri cu drepturi depline şi participă la toate deciziile care se iau, atât in privinţa conţinutului, cât şi a organizării educaţiei.

Rezistenţa în calea Procesului Bologna o constituie, poate, reprezentarea pe care o au studenţii cu privire la ce înseamnă studii şi educaţie superioară. Poate că e timpul să cerem mai multă maturitate de la studenţii noştri şi aplecare către studiu, către cercetare.

PROPUNERI:

- ***Constituirea unor programe educaţionale pentru cunoaşterea şi consilierea diferenţiată a studenţilor; implicarea acestora în activitatea academică; desfăşurarea unor activităţi de tutoriat de genul întâlnirilor frecvente cu studenţii pe probleme de învăţare, orientare profesională, asistenţă socială etc.***
- ***Accentuarea relaţiilor interpersonale şi de grup în cadrul procesului educaţional.***
- ***Formarea de consilieri curiculari prin cursuri speciale astfel încât să se facă faţă nevoilor afective şi cognitive ale elevilor/studenţilor/cursanţilor.***
- ***Actualizarea tradiţiei autobiografice în care educatorii învăţau să educe prin autoanaliza experienţei proprii sau prin transferarea adaptată a experienţei acumulate de alţi educatori în istoria lor profesională.***
- ***Aplicarea unor măsuri administrative specifice focalizate pe linia învăţământului centrat pe student: reconsiderarea elementelor de program şi orar academic, dezvoltarea resurselor materiale necesare implementării acestor procese şi implicarea studenţilor, prin organizaţiile de profil, în acest proiect de parteneriat.***

COLOCVIU STRATEGIC este o publicaţie a Centrului de Studii Strategice de Apărare şi Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare ştiinţifică, conferinţelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii şi puncte de vedere ale unor personalităţi de marcă din armată şi societate, din ţară şi străinătate, implicate în cercetarea ştiinţifică din domeniul securităţii.

Publicaţie realizată cu sprijinul Editurii şi Tipografiei Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I"
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/1841/2009

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro